

การรับรู้และความพร้อมของประชาชนไทยต่อระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติ ของภาครัฐในการจัดการภัยพิบัติ

ดร. ประดิษฐ์ทรง¹

สิงห์ สิงห์ขจร²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทยในปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารภัยพิบัติของประชาชนไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,230 กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทยในปัจจุบัน ความคิดเห็นต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติในภาพรวม ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทย ความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ ไม่พร้อม ร้อยละ 52.4 ประเทศไทยไม่มีความพร้อมด้านภัยแผ่นดินไหว ไม่พร้อมร้อยละ 51.1 สึนามิ ไม่พร้อม ร้อยละ 50.7 พายุน้ำป่าไหลหลาก ไม่พร้อม ร้อยละ 51.8 ในส่วนของความคิดเห็นต่อระบบแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินในด้านระบบแจ้งเตือน ร้อยละ 49.4 ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 48.7 และความเข้าใจของประชาชนถึงความเข้าใจในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ พบว่า ไม่มีความพร้อม/ไม่เข้าใจ ร้อยละ 48.7 2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารภัยพิบัติของประชาชนไทย ช่องทางการรับข่าวสารหากเกิดภัยพิบัติ ช่องทางที่ประชาชนจะใช้ติดตามข่าวสารมากที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 46.2 X (Twitter) ร้อยละ 35.6 Instagram (IG) ร้อยละ 35.4 ในขณะที่ช่องทางการสื่อสารในอดีตได้รับความนิยมน้อยกว่า เช่น วิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 25.8 และระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 25.5 ความต้องการยกระดับระบบแจ้งเตือน ร้อยละ 68.5 เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ภาครัฐควรยกระดับการแจ้งเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การรับรู้ ความพร้อมของประชาชนไทย ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐ การจัดการภัยพิบัติ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
e-mail : darut.pr@bsru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
e-mail : singh.si@bsru.ac.th

Public Perception and Readiness of Thai Citizens towards the Cell Broadcast Service for Disaster Management

Darut Praditsong¹

Singh Singkhajorn²

Abstract

This research article aims to 1) explore public attitudes and opinions regarding Thailand's current disaster preparedness, and 2) study the disaster news exposure behaviors of the Thai public. This study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 1,230 residents in Bangkok. A questionnaire was utilized as the research instrument, and the data were analyzed using descriptive statistics, specifically percentage.

The research findings are as follows: 1. Public attitudes and opinions regarding Thailand's current disaster preparedness. Regarding overall disaster preparedness, the majority of the public lacked confidence in the country's disaster response capabilities. Specifically, 52.4% perceived that the country is unprepared for disasters in general. Furthermore, respondents viewed Thailand as unprepared for specific catastrophic events, including earthquakes (51.1%), tsunamis (50.7%), and storms/flash floods (51.8%). In terms of opinions on the emergency alert system, 49.4% perceived the general warning system as unprepared, while 48.7% indicated that the government's National Emergency Alert System is not ready for practical use. Additionally, concerning the public's understanding and personal readiness for disaster response, 48.7% reported feeling unprepared or lacking understanding. 2. The disaster news exposure behaviors of the Thai public Information Channels. In the event of a disaster, the primary platforms the public would utilize to follow news updates are Facebook (46.2%), followed by X (Twitter) (35.6%), and Instagram (IG) (35.4%). In contrast, traditional communication channels were found to be less popular, such as radio (25.8%) and the government's National Emergency Alert System (25.5%). Demand for Alert System Enhancement: A significant majority, 68.5%, strongly agreed that the government should elevate and improve the efficiency of the disaster warning system.

Keywords: Perception, Thai Citizens' Readiness, National Emergency Alert System, Disaster Management

¹ Assistant Professor, Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
e-mail : darut.pa@bsru.ac.th

² Assistant Professor, Faculty of Management Science, Bansomdejchaopraya Rajabhat University
e-mail : singh.si@bsru.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศอย่างมหาศาล จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่าอุทกภัยในปี 2567 สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่า 30,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.16 ของ GDP ปัญหาสำคัญที่พบในเหตุการณ์ภัยพิบัติที่ผ่านมาคือ ความล่าช้าและ ความไม่ทั่วถึง ของข้อมูลข่าวสารการแจ้งเตือนภัย (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) ซึ่งในอดีตประเทศไทยพึ่งพาระบบ SMS แบบดั้งเดิม (SMS-Point to Point) ที่มีข้อจำกัดเรื่องความล่าช้า เมื่อต้องส่งข้อความจำนวนมากพร้อมกัน และไม่สามารถระบุพิกัดพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างแม่นยำในภาวะวิกฤตหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ การสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำไปยังประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ในอดีตระบบการแจ้งเตือนผ่าน SMS ประสบปัญหาความล่าช้าและเครือข่ายล่ม (Network Congestion) เมื่อมีการใช้งานหนาแน่น เทคโนโลยี ระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐ (Cell Broadcast Service (CBS)) จึงถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว เนื่องจากมีความสามารถในการส่งข้อมูลแบบ "หนึ่งไปยังทั้งหมด" (One-to-Many) ในพื้นที่ที่กำหนดได้ทันที ซึ่งได้รับการยอมรับจากองค์การมาตรฐานโทรคมนาคมระดับโลก

ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ระบบแจ้งเตือนเวลาเกิดเหตุฉุกเฉิน อุทกภัย วาตภัย หรือเหตุการณ์แผ่นดินไหวซึ่งเป็นระบบที่จะส่งข้อความไปยังโทรศัพท์มือถือทุกเครื่องที่เปิดอยู่ที่มีสัญญาณโทรศัพท์ไม่ว่าจะเป็นของผู้ให้บริการรายใดก็ตาม ข้อความจะขึ้นบนหน้าจอ แม้แต่ไม่ได้เปิดหน้าจอก็จะขึ้นแสดงที่หน้าจอ ระบบนี้เป็นระบบแจ้งเตือนซึ่งในหลากหลายประเทศมีการใช้งานในการแจ้งเตือนเวลาเกิดเหตุการณ์ที่ทางภาครัฐต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นวงกว้างพร้อมกันผ่านระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐ ระบบแจ้งเตือนที่จะส่งข้อความเตือนภัยไปยังโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้บริการทุกเครื่อง ทุกเครือข่าย ที่อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดพื้นที่ให้แสดงโดยอาศัยการครอบคลุมของเสาสัญญาณเครือข่ายมือถือ สามารถส่งข้อความได้พร้อมกันทันทีให้กับทุกเครื่องมือถือ โดยในต่างประเทศจะมีการแจ้งเตือนในเหตุฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ฝนตกหนัก น้ำท่วม อุบัติเหตุทางถนนที่ส่งผลกระทบวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ควรปฏิบัติตนเองอย่างไร และควรหลีกเลี่ยงอย่างไร (กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

ระบบจะทำหน้าที่ส่งข้อความไปยังโทรศัพท์มือถือทุกเครื่องที่เปิด และมีสัญญาณโทรศัพท์ไม่ว่าจะเป็นของผู้ให้บริการรายใดก็ตาม จะมีข้อความปรากฏขึ้นหน้าจอ แม้จะไม่ได้เปิดหน้าจอก็จะขึ้นแสดงข้อความที่หน้าจอได้ทั้งนี้ ระบบดังกล่าวเป็นระบบแจ้งเตือนที่หลายประเทศใช้งานในการแจ้งเตือน กรณีเกิดเหตุการณ์ที่ภาครัฐต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นวงกว้างพร้อมกัน ผ่านระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2558) สำหรับในต่างประเทศจะมีการแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ฝนตกหนัก น้ำท่วม อุบัติเหตุทางถนนที่ส่งผลกระทบวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ควรปฏิบัติตัว และควรหลีกเลี่ยงอย่างไร ส่วนระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ สามารถแบ่งรูปแบบการแจ้งเตือน คือ 1. การแจ้งเตือนระดับชาติ (National Alert) เป็นการแจ้งเตือนที่ส่งให้ประชาชนในทุกพื้นที่เสาสัญญาณครอบคลุมทั่วประเทศพร้อมกัน หากเกิดเหตุการณ์

ฉุกเฉินที่มีความจำเป็นต้องสื่อสารกับคนทั้งประเทศ, 2. การแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉิน (Emergency Alert) การแจ้งเตือนภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว สึนามิ น้ำท่วมฉับพลัน หรือ ภัยจากคนร้าย โดยสามารถกำหนดพื้นที่ที่ครอบคลุมเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์นั้นๆ และ 3.การแจ้งเตือนคนหาย (Amber Alert) ระบบแจ้งเตือนข้อมูลเมื่อมีเด็กหาย หรือคนหาย เหตุการณ์การลักพาตัว เพื่อให้ประชาชนทราบข่าว เผื่อระวัง และช่วยเจ้าหน้าที่ หากพบคนหาย หรือคนร้าย สามารถแจ้งกลับมาที่ภาครัฐได้ โดยสามารถกำหนดพื้นที่ที่ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุการณ์นั้น ๆ (ไทยรัฐออนไลน์, 2568)

ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ เป็นกลไกการส่งข้อความที่ระบุไว้ในมาตรฐาน GSM, UMTS, LTE และ 5G โดยทำงานในลักษณะของการกระจายสัญญาณจากเสาส่งสัญญาณไปยังอุปกรณ์มือถือทุกเครื่องที่เกาะสัญญาณอยู่ในรัศมีของเสานั้น ๆ กระบวนการทำงานหลักประกอบด้วย Cell Broadcast Entity (CBE) หน่วยงานกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สร้างข้อความแจ้งเตือน Cell Broadcast Centre (CBC) ศูนย์กลางควบคุมและบริหารจัดการข้อความ กำหนดพื้นที่เป้าหมายและส่งต่อไปยังเครือข่ายมือถือ สถานีฐานทำการกระจายข้อความผ่านช่องสัญญาณพิเศษไปยังโทรศัพท์มือถือในพื้นที่ โดยไม่ต้องระบุเบอร์โทรศัพท์ผู้รับ ประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติร่วมกับผู้ให้บริการเครือข่ายและภาครัฐ กำลังผลักดันการใช้งานระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐ เพื่อยกระดับความปลอดภัยสาธารณะ โดยเฉพาะหลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงในที่สาธารณะและอุทกภัย ซึ่งระบบนี้จะช่วยให้การแจ้งเตือนเข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ด้วย เนื่องจากรองรับหลายภาษาและไม่ต้องลงทะเบียนซิมการ์ดไทย (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2565) ระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐถือเป็นเทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการบริหารจัดการภัยพิบัติสมัยใหม่ ด้วยความสามารถในการส่งข้อมูลที่รวดเร็ว แม่นยำในเชิงพื้นที่ และไม่ล้มเหลวในภาวะวิกฤต การบูรณาการระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐเข้ากับระบบ 5G ในอนาคตจะยิ่งเพิ่มความแม่นยำและรองรับสื่อมัลติมีเดียได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของความปลอดภัยสาธารณะในยุคดิจิทัล ข้อดีของระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ทำให้ภาครัฐสามารถสื่อสารได้โดยตรงกับประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง การป้องกันการตื่นตระหนกหรือความเข้าใจผิดในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินจะมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะสร้างความตื่นตระหนกให้กับประชาชนผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดซึ่งอาจนำไปสู่เหตุการณ์ที่อันตรายเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการระมัดระวัง การปฏิบัติตัวให้กับประชาชนในระหว่างเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน โดยต่างประเทศได้นำระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐมาหลายปีแล้ว

เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ จึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นวาระสำคัญระดับชาติ โดยเป็นระบบที่สามารถส่งข้อความเตือนภัยตรงสู่หน้าจอโทรศัพท์มือถือทุกเครื่องในพื้นที่เป้าหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องระบุหมายเลขโทรศัพท์ ซึ่งหลายประเทศชั้นนำ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้ ได้นำมาใช้ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของระบบไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้รับสาร หรือประชาชนว่ามีความเข้าใจ เชื่อถือ และพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำผ่านระบบใหม่นี้มากน้อยเพียงใด ประเทศไทยควรริบนำระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉิน

ระดับชาติจากภาครัฐมาใช้งานอย่างเร่งด่วนเพื่อทำการสื่อสารกับประชาชนเวลาเกิดเหตุฉุกเฉินไม่ว่าจะสถานการณ์ใดก็จะสามารถส่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องที่ทางภาครัฐ ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ เพื่อเป็นการป้องกันการตื่นตระหนกหรือความเข้าใจผิดในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทยในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารภัยพิบัติของประชาชนไทย

การทบทวนวรรณกรรม เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

สถานการณ์ภัยพิบัติและการจัดการในประเทศไทย ประเทศไทยมีความเสี่ยงต่อภัยพิบัติหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอุทกภัยและดินถล่ม กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) ได้กำหนดแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนยังคงรู้สึกถึงช่องว่างระหว่างแผนงานกับความเป็นจริง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2558) งานวิจัยที่ผ่านมาบ่งชี้ว่าการรับรู้ความเสี่ยง (Risk Perception) ของประชาชนมักถูกหล่อหลอมจากประสบการณ์ในอดีตและการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ การขาดระบบเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ (Early Warning System) เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความเสียหายขยายวงกว้าง ดังเช่นเหตุการณ์น้ำท่วมปี 2567 ที่สร้างความเสียหายแก่พื้นที่เกษตรกรรมและบ้านเรือนจำนวนมาก ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ เปรียบเทียบกับ SMS CBS แตกต่างจาก SMS ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง ในขณะที่ SMS เป็นการสื่อสารแบบ "หนึ่งต่อหนึ่ง" (One-to-One) ซึ่งอาจเกิดปัญหาเครือข่ายล่มเมื่อมีการส่งปริมาณมหาศาล (Congestion) แต่ CBS เป็นการสื่อสารแบบ "หนึ่งต่อกลุ่ม" (One-to-Many) โดยกระจายสัญญาณจากเสาสัญญาณไปยังทุกเครื่องในรัศมี ทำให้ข้อความถึงผู้รับภายในไม่กี่วินาที ไม่จำกัดค่ามือถือ และรองรับหลายภาษา (3rd Generation Partnership Project, 2022) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติได้ร่วมมือกับผู้ให้บริการเครือข่ายและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อทดสอบระบบนี้และคาดว่าจะเริ่มใช้งานจริงได้เต็มรูปแบบในช่วงปี 2568-2569 (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2568)

บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในภาวะวิกฤตในบริบทของประเทศไทย สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กลายเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารความเสี่ยง งานวิจัยพบว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง การแจ้งเตือน และการระดมความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์เพียงอย่างเดียวมีความเสี่ยงเรื่องข่าวปลอม (Fake News) และความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ซึ่งต่างจากระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ที่เป็นการสื่อสารทางเดียวจากรัฐบาลที่มีความน่าเชื่อถือสูง ระบบข้อความแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติของภาครัฐเป็นระบบแจ้งเตือนเวลาเกิดเหตุฉุกเฉิน อุทกภัย วาตภัย หรือเหตุการณ์แผ่นดินไหวซึ่งเป็นระบบที่จะส่งข้อความไปยังโทรศัพท์มือถือทุกเครื่องที่เปิดอยู่ที่มีสัญญาณโทรศัพท์ไม่ว่าจะเป็นของผู้ให้บริการรายใดก็ตาม ข้อความจะขึ้นบนหน้าจอ แม้แต่ไม่ได้เปิดหน้าจอก็จะขึ้นแสดงที่หน้าจอ ระบบนี้เป็นระบบแจ้งเตือนซึ่งในหลากหลายประเทศมีการใช้งานในการแจ้งเตือนเวลาเกิดเหตุ เหตุการณ์ที่ทางภาครัฐต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบเป็นวงกว้างพร้อมกันผ่านระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ หากจะอธิบายเพิ่มเติม ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉิน

ระดับชาติจากภาครัฐ คือระบบแจ้งเตือนที่จะส่งข้อความเตือนภัยไปยังโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้บริการทุกเครื่อง ทุกเครือข่าย ที่อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดพื้นที่ให้แสดงโดยอาศัยการครอบคลุมของเสาสัญญาณเครือข่ายมือถือ สามารถส่งข้อความได้พร้อมกันทันทีให้กับทุกเครื่องมือถือ โดยในแต่ละประเทศจะมีการแจ้งเตือนในเหตุฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ฝนตกหนัก น้ำท่วม อุบัติเหตุทางถนนที่ส่งผลกระทบวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจว่า เกิดเหตุการณ์อะไร ควรปฏิบัติตนเองอย่างไร และควรหลีกเลี่ยงอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมุ่งเน้นสำรวจความคิดเห็นในประเด็นความพร้อมรับมือภัยพิบัติ และการรับรู้ต่อระบบแจ้งเตือนภัย ข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาวิเคราะห์ ซึ่งครอบคลุมประเด็นคำถามหลักเกี่ยวกับ ความพร้อมด้านภัยพิบัติของประเทศไทยและระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในกรุงเทพมหานคร สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล คือ กรุงเทพมหานคร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับเก็บ รวบรวมตัวอย่างจำนวน 1,230 กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยการแบ่งเป็นกลุ่มพื้นที่เขต ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และในการเลือกเขตของ แต่ละกลุ่มเขต ใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และสุดท้ายใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยผู้วิจัยและทีมงานนำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบและนำกลับคืนด้วยตัวเอง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มาจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่ใช้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ถูกสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามปลายปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบและแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไป ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และรับคืน แบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังกล่าวให้ครบจำนวน 1,230 คน ระหว่าง วันที่ 23 - 26 ธันวาคม 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

ทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทยในปัจจุบัน ความคิดเห็นต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติในภาพรวม ผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพการรับมือภัยพิบัติของประเทศ ความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติไม่พร้อม ร้อยละ 52.4 พร้อม ร้อยละ 31.7 และไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.9 เมื่อจำแนกตามประเภทภัยพิบัติ พบว่าประชาชนมองว่า ไทยไม่มีความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะภัยแผ่นดินไหว ไม่พร้อมร้อยละ 51.1 และสึนามิ ไม่พร้อมร้อยละ 50.7 ตามด้วยพายุน้ำป่าไหลหลาก ไม่พร้อมร้อยละ 51.8 ความคิดเห็นต่อระบบแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินในด้านระบบแจ้งเตือน ร้อยละ 49.4 มองว่าระบบปัจจุบันยังไม่สามารถลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างเหมาะสม ในส่วนของความพร้อมของระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 48.7 มีความพร้อม ร้อยละ 36.3 ไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.0 ภาครัฐจะเริ่มประชาสัมพันธ์เรื่องระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ แต่ประชาชนเกือบครึ่งยังไม่มั่นใจในความพร้อมของระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ หรืออาจยังไม่รู้จักระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ความเข้าใจของประชาชนถึงความเข้าใจของตัวประชาชนเองในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ พบว่า ไม่มีความพร้อม/ไม่เข้าใจ ร้อยละ 48.7 มีความพร้อม/เข้าใจ ร้อยละ 32.5 ซึ่งให้เห็นช่องว่างความรู้ที่สำคัญ ซึ่งระบบเตือนภัยที่ดีเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ หากประชาชนไม่รู้วิธีปฏิบัติตนเมื่อได้รับเตือน

พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารภัยพิบัติของประชาชนไทย ช่องทางการรับข่าวสาร หากเกิดภัยพิบัติ ช่องทางที่ประชาชนจะใช้ติดตามข่าวสารมากที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 46.2 X (Twitter) ร้อยละ 35.6 Instagram (IG) ร้อยละ 35.4 ช่องทางการสื่อสารในอดีตได้รับความนิยมน้อยกว่า เช่น วิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 25.8 และระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 25.5 ซึ่งสะท้อนว่าในปัจจุบันประชาชนยังไม่คุ้นเคยหรือยังไม่เห็นผลลัพธ์ของระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ จึงให้ความสำคัญในลำดับท้ายๆ ความต้องการยกระดับระบบแจ้งเตือน แต่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการการเปลี่ยนแปลง โดยร้อยละ 68.5 เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ภาครัฐควรยกระดับการแจ้งเตือนภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ทัศนคติและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติของประเทศไทยในปัจจุบัน ความคิดเห็นต่อความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติในภาพรวม ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพการรับมือภัยพิบัติของประเทศ ความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ ไม่พร้อม ร้อยละ 52.4 ประเทศไทยไม่มีความพร้อมด้านภัยแผ่นดินไหว ไม่พร้อมร้อยละ 51.1 สึนามิ ไม่พร้อมร้อยละ 50.7 พายุ น้ำป่าไหลหลาก ไม่พร้อมร้อยละ 51.8 ในส่วนของความคิดเห็นต่อระบบแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินในด้านระบบแจ้งเตือน ร้อยละ 49.4 ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 48.7 และความเข้าใจของประชาชนถึงความเข้าใจในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ พบว่า ไม่มีความพร้อม/ไม่เข้าใจ ร้อยละ 48.7

พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารภัยพิบัติของประชาชนไทย ช่องทางการรับข่าวสาร หากเกิดภัยพิบัติ ช่องทางที่ประชาชนจะใช้ติดตามข่าวสารมากที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 46.2 X (Twitter) ร้อยละ 35.6

Instagram (IG) ร้อยละ 35.4 ความต้องการระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 25.5 ความต้องการยกระดับระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 68.5

อภิปรายผลการวิจัย

ประเทศไทยไม่มีความพร้อมเรื่องระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 52.4 สอดคล้องกับสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในอุทกภัยปี 2567 ซึ่งมีความล่าช้าในการจัดการน้ำและการแจ้งเตือนความรู้สึกไม่มั่นใจเกิดจากการขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในช่วงก่อนเกิดภัยธรรมชาติ ทำให้ประชาชนรู้สึกที่ต้องช่วยเหลือตัวเองเป็นหลัก ผลการศึกษาพบประชาชนพึ่งพา Facebook ร้อยละ 46.2% มากกว่าระบบแจ้งเตือนภัยโดยตรง ร้อยละ 25.5% สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าคนไทยใช้โซเชียลมีเดียเป็นกลไกเอาตัวรอดในยามวิกฤต การที่ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐอาจเป็นเพราะระบบนี้ยังไม่เกิดขึ้นจริงอย่างแพร่หลาย ในไทย ประชาชนจึงยังนึกภาพไม่ออกว่าจะพึ่งพามันได้อย่างไร เมื่อเทียบกับ Facebook ที่พวกเขาใช้งานทุกวัน ประชาชนร้อยละ 52.4 มองว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ และมีความกังวลสูงต่อภัยแผ่นดินไหวและสึนามิ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับความเชื่อมั่นของสาธารณชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในความสำเร็จของการจัดการภัยพิบัติ หากประชาชนรู้สึกไม่ปลอดภัยจะส่งผลต่อความร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนเผชิญเหตุ และประชาชนร้อยละ 48.7 มองว่าระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ยังไม่มีความพร้อม และร้อยละ 49.4 (World Bank, 2019) เห็นว่าระบบปัจจุบันยังไม่สามารถลดความสูญเสียได้ ประเด็นนี้สอดคล้องกับ การศึกษาของ (Tanwattana, 2018) ที่พบว่า ข้อจำกัดของระบบเตือนภัยในไทยคือ การขาดการบูรณาการข้อมูล (Lack of Data Integration) ทำให้การแจ้งเตือนมีความคลาดเคลื่อนและไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัยจริง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่พบว่าประชาชนถึงร้อยละ 68.5 ต้องการให้ยกระดับการแจ้งเตือนนั้น สนับสนุนให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์ และกิจกรรมโทรคมนาคมแห่งชาติที่พยายามผลักดันระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้การแจ้งเตือนมีความรวดเร็ว และเจาะจงพื้นที่มากขึ้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ระบบ SMS เดิมทำไม่ได้

ความจำเป็นเร่งด่วนของระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ความต้องการยกระดับระบบถึงร้อยละ 68.5 เป็นสัญญาณที่ชัดเจนว่าประชาชนกำลังรอคอยเทคโนโลยีใหม่ ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ซึ่งมีจุดเด่นเรื่องความเร็วและการระบุพิภพ จะเข้ามาปิดช่องว่างนี้ แต่ความท้าทายคือ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์ และกิจกรรมโทรคมนาคมแห่งชาติและกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าระบบจะทำงานได้จริง ไม่ล้มเหลวเหมือนระบบลงทะเบียนอื่น ๆ ที่ผ่านมาของภาครัฐ และต้องให้ความรู้ประชาชนว่าเสียงเตือนที่ดังขึ้นนั้นหมายถึงอะไรและต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ประชาชนเกือบครึ่ง ร้อยละ 48.7 ประเมินตนเองว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในการรับมือภัยพิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Rojisraphisal, 2021) ที่ศึกษาความตระหนักรู้ภัยพิบัติในเขตเมืองใหญ่ พบว่าวิถีชีวิตที่เร่งรีบและการพึ่งพาเทคโนโลยี ทำให้ทักษะการเอาตัวรอดพื้นฐาน (Survival Skills) ของคนเมืองลดลง และมีกรอบความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวมากกว่าการเตรียมพร้อมด้วยตนเอง และประชาชนนิยมติดตามข่าวภัยพิบัติผ่าน Facebook ร้อยละ 46.2 มากกว่าช่องทางทางการของรัฐหรือระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ร้อยละ 25.5 ผลการศึกษานี้ สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ (Kaewpitak, 2020) เรื่องบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในภาวะวิกฤต ซึ่งพบว่าในประเทศไทย สื่อสังคม

ออนไลน์ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารภาคประชาชน ที่รวดเร็วกว่าสื่อหลัก และสอดคล้องกับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ (Uses and Gratifications Theory) ที่ผู้รับสารเลือกใช้สื่อที่ตนคุ้นเคยและเข้าถึงง่ายที่สุดในยามคับขัน (Ruggiero, 2000) ดังนั้น การที่ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ยังได้รับความนิยมน้อยกว่า จึงอาจเกิดจากความไม่คุ้นเคย และการขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ประเทศไทยอยู่ในภาวะที่ประชาชนมีความตื่นตัวเรื่องภัยพิบัติสูงแต่มีความเชื่อมั่นต่อระบบของรัฐต่ำ ระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ คือความหวังใหม่ที่ประชาชนต้องการ แต่ปัจจุบันยังขาดความพร้อมทั้งในเชิงระบบและการรับรู้ของประชาชน การพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลักสะท้อนถึงความล้มเหลวของการสื่อสารผ่านช่องทางหลักในอดีต สอดคล้องกับ Singkhajorn (2021) การเปลี่ยนแปลงของสังคมในสังคมโลกรูปแบบและลักษณะของพฤติกรรมร่วมหมู่ บรรทัดฐานใหม่ของสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจากคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมในด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

1. การสื่อสารความเสี่ยงแบบบูรณาการ (Integrated Risk Communication) ภาครัฐควรเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากระบบส่งข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ ไปยังแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ของหน่วยงานรัฐโดยอัตโนมัติ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและรวดเร็ว

2. การให้ความรู้ประชาชน (Public Education) ภาครัฐควรจัดทำคู่มือหรือแคมเปญให้ความรู้ว่าเมื่อได้รับข้อความเตือนภัยฉุกเฉินระดับชาติจากภาครัฐ แจ้งเตือน ต้องทำอะไรต่อ (Actionable Intelligence)

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2567). ระบบแจ้งเตือนภัยฉุกเฉิน “Cell Broadcast Service” ผ่านมือถือ ครั้งแรกในไทย. สืบค้นจาก <https://www.prd.go.th>
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2558). แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567). ผลจากอุทกภัยปี 2567 คาดกระทบไม่ต่ำกว่า 30,000 ล้านบาท. สืบค้นจาก <https://www.kasikornresearch.com>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2568). ระบบแจ้งเตือนภัย Cell Broadcast Service (CBS) คืออะไร ต่างจาก SMS อย่างไร. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2568). กสทช. เตรียมบูรณาการการแจ้งเตือนภัยพิบัติผ่านโครงข่ายโทรทัศน์ ช่องภัยพิบัติและ cell broadcast. สืบค้นจาก <https://www.nbtc.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการระบบแจ้งเตือนภัยฉุกเฉินผ่านเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กสทช.
- Aloudat, A., & Michael, K. (2014). Toward the regulation of ubiquitous mobile government: A case study on location-based emergency services in Australia. *Electronic Commerce Research*, 14(4), 469–497. <https://doi.org/10.1007/s10660-014-9170-6>
- 3rd Generation Partnership Project (3GPP). (2022). *Technical Specification Group Services and System Aspects; Public Warning System (PWS) requirements (3GPP TS 22.268 V17.0.0)*. Valbonne, France: 3GPP.
- European Telecommunications Standards Institute (ETSI). (2020). *Emergency Communications (EMTEL); European Public Warning System (EU-ALERT) (ETSI TS 102 900 V1.3.1)*. Sophia Antipolis, France: ETSI.
- Kaewpitak, P. (2020). The role of social media in disaster communication: A case study of Thailand. *Journal of Emergency Management*, 15(2), 112-125.
- Rojsiraphisal, T. (2021). Urban disaster resilience: Assessing the awareness of Bangkok residents. *Asian Geographer*, 38(1), 15-30.
- Ruggiero, T. E. (2000). Uses and gratifications theory in the 21st century. *Mass Communication & Society*, 3(1), 3-37.
- Singkhajorn, S. (2021). Book review sociology in modules: Sociology in modules. *STOU Academic Journal of Research and Innovation (Humanities and Social Science)*, 1(1), 58–61.

- Tanwattana, P. (2018). Systematizing community-based disaster risk management (CBDRM): Case of urban flood-prone community in Thailand upstream area. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 28, 798–812.
- Wood, M. (2019). Next generation wireless emergency alerts. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 16(1), Article 20180045. <https://doi.org/10.1515/jhsem-2018-0045>
- World Bank. (2019). *Disaster risk management in Thailand: Status and way forward*. Washington, DC: The World Bank Group.